

שם העבודה : דחק, תמיכה חברתית ורווחה אישית של אמהות ערביות לילדים עם צרכים

מיוחדים המטופלים במחלקות לשירותים חברתיים בצפון

שנה : 2002

מס' קטלוגי : 515

שם המגיש : שאדן יעקב-עבוד

עבודת גמר לתואר מוסמך, בית הספר לעבודה סוציאלית, הפקולטה ללימודי רווחה ובריאות, אוניברסיטת חיפה.

תקציר המחקר

לידת ילד מוגבל יוצרת משבר בחיי המשפחה. גידולו מהווה אתגר ומצריך התמודדות מתמשכת, המלווה במצבי לחץ ודחק בשל המעמסה הפיסית והנפשית הכרוכה בגידולו. אחד הגורמים הממתנים את רמת הדחק ואת תוצאותיו הוא מערכת התמיכה החברתית, הכוללת את התמיכה המשפחתית. גורם חשוב זה מגביר את הסיכוי להשגת השפעה חיובית על כל בני המשפחה ומאפשרת להורה לרכוש מיומנויות כגון חלוקת זמן, אנרגיות ומשאבים. כאשר מדובר בילד מוגבל על המשפחה לנהל את פעילויותיה היומיומיות כדי לתת מענה לצרכיו, לצורכי הוריו ולצורכי ילדים אחרים במשפחה, בדרך המאפשרת את המשך גדילתם והתפתחותם של כל אחד מהם. מחקר זה מתמקד במשפחה עם ילד עם צרכים מיוחדים במגזר הערבי בישראל ובעיקר באמהות. במחקר נבחנה השפעת מערכת התמיכה החברתית על רמת הדחק ותחושת הרווחה האישית של אמהות ערביות לילדים עם צרכים מיוחדים. במחקר השתתפו 100 אמהות ערביות לילדים בגילאי 12-4 הלוקים בפיגור שכלי ברמות שונות ומתגוררים בנצרת וסביבתה. לאורך כל המחקר נמצא כי מערכת התמיכה הבלתי פורמלית היא הכרחית וחיונית לתחושת רווחה אישית של האמהות ולהפחתת רמות הדחק. ממצאי המחקר העיקריים מצביעים על קשר בין מקורות תמיכה בלתי פורמליים לבין הדחק הזוגי והכלכלי של האמהות כך, שכלל שמקורות התמיכה הבלתי פורמליים רחבים יותר, כך חוו האמהות רמות נמוכות יותר של דחק זוגי וכלכלי. נמצא קשר בין מקורות תמיכה בלתי פורמליים לרווחתן האישית של האמהות כך שכלל שמקורות התמיכה החברתית הבלתי פורמליים היו רחבים יותר, כך רווחתן האישית של האמהות היתה גבוהה יותר. לא אושר הקשר בין מקורות תמיכה בלתי פורמליים לבין דחק הורי. לא נמצא קשר בין מקורות תמיכה פורמליים לבין רמת הדחק המדווחת או רווחתן האישית של האמהות. על אחת כמה וכמה – ככל שגבר השימוש בשירותי הרווחה (מקורות תמיכה פורמליים) כך רמות הדחק המדווחות היו גבוהות יותר. ממצאים נוספים שעלו מצביעים על היעדר קשר בין שימוש בשירותי תמיכה פורמליים לבין רווחה אישית. כמו כן משתני מודרניזציה של האם (השכלה וסביבת המגורים, עיר לעומת כפר) לא נמצאו קשורים לפניה לשירותי תמיכה פורמליים ולרמת הדחק והרווחה האישית.